

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor. ; până la 200 cuvinte
8 cor. ; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adrezeze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“
Ear banii de prenumerațiunea la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Pentru higiena poporului.

Prea C. Sa părintele vicar episcopesc Vasilie Mangra a trimis următoarea scri-soare circulară :

Nr. 79/1992. Pres.

La toți P. T. DD. protopresbiteri și preoți de sub jurisdicțiunea Consistorului gr. or. român din Oradea-Mare.

«O misiune și datorință pastorală foarte importantă au preoții parochiali, aceea de a îngriji și a da povătuirile necesare la diferitele casuri din viața păstoritorilor, pentru fericirea lor vecinică și cea temporală.

Către sistemul intern al vieții Dumnezeu a dat omului alt sistem estern de organe, prin care își manifestă viața internă, organe ale nutririi și ale perfecțiunii facultăților intelectuale.

»Interesele noastre de corp și de spirit, zice un renumit doctor englez, sunt nedespărțite.

»Nici o parte din noi nu se poate nici ridica, nici înjosi, fără ca cealaltă să urmeze. Răul fizic implică întotdeauna un rău moral și reciproc. Corpul nu poate fi într'o stare suferindă fără ca spiritul să pătimească și el.»

De aceea morala creștină, după pietatea către Dumnezeu, ne impune ca cea mai mare datorie îngrijirea și conservarea corpului spre mărirea creatorului și nobilitarea sufletului. A duce o viață fizicamente virtuoaasă este a merita atâta admirațiune, atâtea laude, ca și pentru o viață moralmente virtuoaasă. Căci fără sănătatea corpului nu putem să ne împlinim datoriile noastre morale, nu putem să avem organ îndemânic și gata la voințele sufletului și la manifestățiunile lui intelectuale.

Neîngrijirea de sănătatea corpului este cauza principală a mortalității ce bântue populați-

nea noastră mai ales la sate. Preotului, ca părinte spiritual, care însoțește pe om dela naștere până la mormânt, îi revine rolul și datoria de păzitor și promovător precum al moralității așa și al salubrității publice.

„De este cineva bolnav între voi, să cheme pe preoții bisericești“ zice apostolul Iacob, indicând prin acest ordin oficiul și datoria preotului de a se interesa și îngriji de starea sanitară a parochienilor, și care având neamărate ocazii a convorbi cu deșui, în primul rând va stăru cu toată energia și înțelepciunea pentru a șterge ignoranța, obiceiurile și prejudiciile stricăcioase sănătății, și a-i îndupleca prin învățături și povătuiri părintești a-și întocmi locuințele lor și regimul vieții conform cerințelor igienice.

Din neștiință și din relele obiceiuri provin cele mai multe nenorociri în familiile creștinilor noștri dela sate, din necunoștința măsurilor de precauțiune, pierdem rudenii, amici și cunoșcuți, membri folositori bisericești, națiunii și patriei. Mame tinere plătesc cu viața lor viața copilului, ba, în multe căsuri piere și copilul cu mama, din lipsa femeilor pricepute și instruite, care să le vină în ajutor la naștere, și să le dea îngrijirile trebuincioase.

Pentru a suplini lipsa aceasta și a veni în ajutorul populațiunii din satele mici, care nu au și nu pot aplica moașe cu diplomă, înaltul Minister

de interne prin ordinațiunea de sub Nr. 116.922 din 1 Noemvrie 1901 adresată către municipalitatea comitatului Bihor, a dispus ținerea unui curs suplimentar de 8 săptămâni la institutul de moașe din Oradea-mare pe spesele statului, pentru instruirea și cvalificarea femeilor țerane, care îndeplinesc afacerile de moașe la sate, fără să poșeadă cvalificațiunea prescrisă prin articolul de lege XIV. din 1876.

Aducând la cunoștință această dispozițiune foarte salutară și avantagioasă pentru poporațiunea noastră rurală, P. T. DD. protopresbiteri și preoții parochiali sunt poștiți a stăruî cu tot adinsul, ca din fie-care comună moașele țerane, cu certificat (șidulă) dela proto-medicul comitatens cât și cele fără certificat, să recurgă pentru a fi primite la cursul de moșit, care se va începe la 1 Martie st. nou a. c. și va ținè până la 20 Aprilie st. n. a. c. în institutul de moașe din

Oradea-Mare, unde vor avè locuință și toată între ținerea gratuit, observând, că instrucțiune sea va face în limba română.

Recursele provèzute cu atestat de recomandare dela antistia comunală să se adreseze Dlui consilier reg. Dr. Konrád Márk directorul institutului de moașe în Oradea-mare (Nagyságos Dr. Konrád Márk, kir. tanácsos, a nagyváradi m. kir. bábaképezde igazgatója) care a avut bunăvoința a ne pune în cunoștință de caasă, și a ne da informațiuni și datele de care ne-am servit.

În fine, P. T. DD. protopresbiteri sunt poștiți a espedia îndată după primirea acestui circular câte un esemplar la fie-care oficiu parochial submanuat.

Oradea-Mare, 15/28 Ianuarie 1902.

Vasilie Mangra m. p.,
vicar episcopesc.



În fața viitorului!

Când priveam, adesea, cum paserile se adună stoluri, stoluri, spre a pleca toamna dela noi, în locuri mai călduroase, cuprîns de admirare, gândul mi-se îndrepta în societatea noastră, și mă prindea jalea, că nu suntem ca paserile cerului.

Când, alte-ori, priveam bogatele lanuri, alături de o prea frumoasă pădure, și vedeam furnicile cu câtă sîrguință se adună, muncesc fără preget pentru binele lor, și mă întorceam în sat, acasă, simțeam că niște săgeți mi-se opresc în pept, și suspinând ziceam: nu suntem vrednici a ne asemăna furnicilor.

Suntem oameni: avem adecă chipul și asemănarea lui Dumnezeu, și totuși am rămas în urma paserilor cerului și trebuie să ne rușinăm de micile furnici!

Că unii, sau mai mulți dintre semenii nostri, de altă limbă și alt neam, cum și în ce chip înțeleg rostul lor în lume, — noi, și pentru al nostru bine, — chiar dacă cei de altă limbă și neam dau înainte, puțin folos avem.

Să căutăm a ne îngrădi casa și ocolul nostru mai întâiu, și apoi pe al altora.

Mi-se va obiecta, că acesta nu-i principiu creștinesc.

Să fiu ertat, dar obiecțiunea n'ar avea te-meiu. Să fiu explicit. Creștinismul, înainte de toate e un principiu subiectiv. — De exemplu:

Rugăciunea, ce trebuie să o îndreptăm către Dumnezeu în toate zilele vieții noastre, se ramifică în trei părți: de *laudă*, *mulțumită* și *cerere*.

Creștinul, când *laudă*, *mulțumește* ori *cer*

dela *Dumnezeu*, binecuvântarea sau mila, zice: »Te laud, îți mulțumesc și cer și mai departe sfântă Pronia Ta, Doamne«. Cu alte cuvinte: nu pentru alții, în *primul rînd*, ci numai pentru sine își îndreaptă creștinul rugăciunea sa la Ceriuri.

În rugăciunea domnească: »Tatăl nostru«, partea unde zice: „**Și ne iartă nouă păcatele noastre**, precum și noi iertăm greșităilor nostri, încă se arată subiectivismul creștinismului, deși este pusă greaua condiție: precum *iertăm* și noi...

Frumseța și adevărul sfânt, ce cuprinde acest principiu subiectiv, chiamă pe toți la mântuire. Aceasta însă atârnă dela liberul lor arbitriu.

Cine vrea, adecă: cine a putut îndrăgi și s'a putut pătrunde de sublimitatea învățăturilor creștine, ușor poate intra în comunitatea creștinească, pentru-că subiectivismul creștinilor nu este una cu principiu ucizător egoistic.

Egoismul își are isvorul mai ales în materialism. Creștinismul însă învață lucruri ideale, împărăția cerului, vieța de veci, prin urmare: n'are nimic comun cu egoismul. Lămuriți odată asupra acestui punct, ca preot al bisericii mele naționale, întreb pe iubiții mei confrăți: Cum stăm în fața viitorului? În ce raport ne găsim, având să »dăm seamă« — cu poporul?

Noi, frați în Cristos, pe ce basă ne știm puși, în fața atâtor miserii, ce ni-se pun zi de zi în cale? Avem noi tăria de suflet să mărturisim în public, cari sunt lipsele, necazurile, durerile și imperioasele necesități ale poporului, și ale noastre, pentru-ca să putem ținè față tuturor

dușmanilor noștri de-acum și din viitor? În tot cazul suntem datori să deschidem o serioasă discuție asupra acestor întrebări, și să răspundem chibzuit și sincer la toate, dacă e, ca în fața viitorului să ne putem strânge rîndurile; să ne găsească pregătiți ori-ce eventualitate; să fim asemenea paserilor cerului, asemenea furnicei, ba mai presus de cât ele, că avem în mâinile noastre viața morală și fericirea poporului, ear noi suntem păstorii, și să ne aducem aminte, că va fi vai atunci, când — fără veste — »bătut va fi păstorul și se va risipi turma«. Avem probleme grele de discutat, pentru a pune bazele unui viitor frumos și pentru a deveni un puternic factor în societatea noastră.

Azi nu suntem. Mâne și în zilele ce vin, de la noi atârnă să fim. Ajutorul lui Dumnezeu îl implorăm; dela credincioșii noștri vechia dragoste o cerem, ear pe confrăți îi punem în fața alternativei: Ori Reuniune preotească — și vieată înfloritoare, ori letargie și — nu în societate. Ascultați și pe Isaia *) proorocul: „...Vai de sufletul lor, căci au plănuit rele contra lor-și zicînd: Să lovim pe cel drept, căci ne este spre greutate“.

La muncă, la trezvie!

Pr. Al. Munteanu al lui Vasilie.

*) Is. 3. 9.

P R E D I C Ă,

pentru Dumineca lui Zachei.*)

»Zachee! Grăbește, de te pogoară, că astăzi în casa ta mi-se cade să fiu.« (Luca XIV. 5).

Iubiților Creștini!

Împărații Romanilor supuind lor-și țeri, trăgeau dela locuitorii aceloră dare și vamă. Acestea se adunau nu de procuratorii sau mai marii țerilor supuse, ci veniturile vamei se esarendau cavalerilor romani, adecă celor mai bogați, cari se numiau mai marii vameșilor. Aceștia nu adunau în persoană vama din provinciile sau țerișoarele arendate lor, ci ei petreceau în Roma și aveau la fața locului vameși.

Venitul vamei se arenda în Iudea — ca țeară supusă Romanilor — și Iudeilor, cari aveau aceleași drepturi cu cavalerii Romanilor. Era dară un *cavalerism iudaic*, adecă, prin aceasta se forma și între Iudei așa numită clasă a *bogaților*.

Vameșii petreceau mai ales pe la locurile unde se strecura lumea, în capul ulițelor și ispiteau toate câte se duceau și cărau de popor, luând vamă după toate acelea. Pofța de a se face plăcuți domnilor lor sau, cavalerilor — precum și dorul de a-se îmbogăți îi mâna de înșelau poporul, luând întotdeauna mai mult decăt se cuvenea.

Această împrejurare cât și darea ce se dădea împăraților Romani, în ochii Iudeilor era lucru necuviincos, pentru aceea și începu poporul a-i urî și mai vîrtos Fariseii. Vameșii erau priviți de păcătoșii cei mai mari, — *păcătoși publici* — și lumea se păzea de ori-ce atingere cu dînsii. Fariseii iau în nume de rău lui Iisus că petrecea

cu dînsii, că ședea la masă de multe-ori și prânzind cu ei.

Unul din acei cavaleri iudaici, sau mai marii vameșilor, era și Zachei despre care ne vorbî sf. evanghelie de azi.

Un Iisus petrecea cu ei, ba azi auzirăm cum chiar dorește a fi cu Zachei și a petrece în casa sa, pentru care îl și strigă a se coborî din pomul în care se sui-se anume, să vadă pe Mântuitorul.

Cobori-ți-vă și voi fraților cu gândurile voastre din pomul sburdât al lumii, ca împreună să vorbim despre ziua de azi, cum adecă: *Chiamă D-zeu la mîntuire pe păcătoșii cei mai mari*.

Tu Doamne, ști că spre ținta mea alergînd doresc a vedea moștenirea Ta — această obște creștină — coborîtă din pomul patimilor și pe deplin îndreptată spre calea mîntuirii, pentru aceea Iisuse prea bunule, indulcește cuvîntul nevrednicilor mele buze, când îi chem astăzi, ca Zachei, să asculte, pentru-că: „*Ție Cristoase trîesc — strig cu sf. Grigorie Nisenul —, Ție vorbesc, Ție șed, Ție umbli*.“

Asculta-ți-mă! »Rogu-vă pe voi fraților!« (Galateni IV. 12).

Fraților și fiilor! Atît în vechimea veacurilor trecute cât și pînă în ziua de astăzi oamenii și-au legat și-și leagă cu adevărat fericirea vieții lor de *bogații* și toate *plăcerile lumești*. Și deși mulți au rămas desamăgiți, mulți zdrobiți după această cale, grea pentru trup și urîță pentru suflet, totuși lumea și pînă azi, ba poate în zilele noastre și mai cu ferbinte dor, aleargă spre acest jgheab de perzare cu adevărat. Și furul cel mai mare cu cât se vede mai greu osîndit pentru fărâdelegi, cu cât mai grele îi sunt lanțurile în

*) Aceeași și pentru Dumineca XXXII-a după Rusalii.

mâni și picioare, cu atât mai vârtos dorește slobozirea sa, și zi și noapte se frământă cu cugetul propunându-și siesi a nu mai făptui în viața sa vre-o fărădelege, ca să nu mai ajungă la locul de rușine și perzare. Numai omul — creștinul nostru — care e pe deplin ferecat de aceste două lanțuri grele nu caută, nu dorește, a se înălța cu cugetul său o clipă macar, și se recugete asupra trecutului vieții sale, pe care vându-o încătușată cu rușine, să-și propună a se îndrepta, a apuca pe o altă cale, după a fărădelegilor drum să pornească pe calea *virtuții*.

Adevărata îndreptare a vieții noastre și mai ales rămânerea fără știrbire, cu tărie tot mai mult rîvnind spre fapte bune și omenie e pentru noi fraților virtute sau vrednicie creștinească. Aceasta ne fie, Creștinilor, în locul celor de sus, într'aceasta se cuprinde adevărata fericire a omului, lauda și cinstea Creștinului.

Virtutea a fost și este și până în capăt va rămânea fericirea curată a popoarelor, temelia țărilor, a omului și a neamului omenesc. Nici nu mi pot închipui nu bun mai mare decât *vrednicia creștinească* sau *virtutea*. *Virtutea*, înșiși filosofilii păgâni ai vechimii o țineau ca pe cea mai de laudă. Ce frumos și plin de înțelepciune grăește *Seneca* învățatul, când fu întrebat dacă ține de *fericit* pe regele Persilor? »Nu știu — răspunde filosoful — cât este el de virtuos!« Eată dar' că adevărata fericire stă numai din curata virtute, și e cu atât mai de laudă și mai aproape. ba chemată la mântuire, cu cât aceea privește îndreptarea vieții noastre creștinești și oțelirea creștinului pe calea frumoasă apucată.

Să nu mergem mai departe fraților, ci să luăm pilde de față a sf. evanghelii de astăzi de exemplul virtute curată alui Zachei, mai marele vameșilor. El doară care era cel mai bogat între vameșii Dvreilor — *cavalerul Iudeilor* — el, care numai pe calea strîmbățății a umblat, cu vicleșug s'a îmbogățit, el care numai unde a putut a înșelat, scurtat și asuprit pe mulți sêraci, la urma urmelor se vede pe sine desamăgit fără de nici un preț, nici comoră nici numele și nici direcțoria sa, pe nici una nu mai dă nimic! Dar cum se poate una ca aceasta?! Zachei cel vestit, Zachei bogatul care de dragul banilor tras'a, cu seamă și fără seamă după bieții sêraci, cel până aci cu mare dor d'a se îmbogăți, acum nu se mai gândește la nimic, ba din protivă se luptă cu sine *cugetul sêraciei de bună voie*. Cu adevărat fraților — așa e omul, se sbuciumă după lucruri lumești până la o vreme, când apoi însuș vându-se pe sine înșelat își trage bine de seamă și cu dor caută o rîntoarcere. Ca și omul ce retăcînd prin ocuri pustii dorește a ajunge earăș la lume.

Astfel pe gânduri dus, într'una din zile Zachei își propuse cu gând tare a se ridica peste trecutul său destul de păcătos și a începe o altă viață. I-se aprinde dorul a vedea, a cunoaște pe Iisus, despre care de altcum auzise și mai înainte, de învățăturile și minunile ce face. Căuta prilej anume, de multe-ori va fi lăsat căștigurile sale jos, numai să-l poată vedé, înzădar însă că lumea mergea după Cristos, ear el mic de stat, în ochii poporului și a fariseilor destul de urgisit era de multe-ori și alungat de pe drumul pe unde avé să treacă Iisus.

Dar ce nu află sufletul dornic după lumină? Câte nu găsește mintea omului aprinsă fiind de scânteia dzească a mântuirii sale? Zachei aude că Mântuitorul are a trece prin orașul Ierichon; acum începe a se luptă sêrmanul, ar vré să-L cunoască, ar vré să vorbească cu El, i-ar cere binecuvîntarea, dar n'are dela cine știrici care va fi dintre mulțime?

Din departe se vede venind o lume de oameni, Zachei se mișcă de bucurie, când în dreapta, când în stînga își caută locul, nici unde însă nu e bine, el e mic de stat și earăși nu-l va puté vedé! Ce să fac? Ce să fac, că eată-l vine, eată-l aci: oare e acela? Ce să mă fac? Prinde mintea pruncilor, aleargă înainte ca și aceia, și uitând trecutul, ne mai avînd grijă nici de timpul de față ci curat numai povățuit de mântuirea sa, ca un prunc apucând, aleargă și se suie în cel mai apropiat copac, în *sichomorul* de lângă cale, cel mai înalt copac al Palestinei. Inima pare a nu i-se mai bate; Iisus din departe l'a vîzut, fața Sa plină de rază cerească și ochii Sei ca de foc din departe l'au fost străbătut. Și ajungînd la loc, Iisus privindu-l îi zice: „*Zachee! Grăbește de te poșoară, că astăzi în casa ta mi-se cade să fiu*“ (ib.) Iisus care i-a pătruns inima sa, îl chiamă pe nume, pentru-că „*curat*“ e numele lui, adecă *Zachei* și numai decăt a fost jos și l'a primit în casa sa bucurându-se. El vede întrînsul pe adevăratul D-zeu și fără a fi fost întrebat de averile sale, el singur ceea-ce mai mult prețuia de bunăvoie se așterne lui Cristos. El își recunoaște singur scăderile sale, vămile luate pe nedreptul voește a le rîntoarce și averea a și-o împărți sâracilor; „*Eată jumătate din avuția mea Doamne o dau sâracilor*“ (ib. 8) Și de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc **împătrit**. Ce minunată întoarcere! La cel mai mare păcătos vine însuși Iisus ca să-l mântuiască. Zachei se deobligă mai mult încă, după-cum prescrie legea mozaică, care pentru lucruri furate cerea *împătrit*, ear înstrăinari numai a *cincia parte* peste prețul lucrului. Zachei, care până aci n'ar fi lăsat nici un bănuș să treacă dela sine la altul nesocotit, acumă vîzînd pe Iisus ca oaspele casei sale, într'atâta l'a

schimbat prezența Mântuitorului, încât fără de nici o șovăire, ci cu toată hotărîrea se lapădă de averea sa.

„*Jumătate din avuția mea, Doamne, dau sĕracilor, adecă ca jertfă de mulțumită pentru mântuirea sa, ear cealaltă bogăție o dă dela cine ce a luat, încă cu dobĕndă mare „împătrit.“* La aceste, Iisus care știuse bine că cine a fost Zachei, ear acum ce schimbare de toată lauda se arată, Cristos în fața lumii adunate, mii curioși că ce se va întĕmpla, alții ca să-'L osăndească pe Iisus pentru găzduirea Sa la nu vameș și încă la cel mai vestit al jidovilor îi strigă zicĕnd: „*Astăzi s'a făcul mântuirea casei acesteia*“ (ib. 9.)

Precum razele soarelui înviează toată firea amorțită de noaptea, tot astfel razele Soarelui neapus a încălzit inima lui Zachei, i-a luminat mintea sa ca să se contenească după calea apucată, să grijească de mântuirea sa.

În fața acestei întĕmplări mari privesc la noi Creștinilor și fraților, cari toți umblăm pe urmele lui Zachei de mai nainte, unii viclenim înprotiva deaproapelui, alții înșelăm, o parte mare defaimă numele cel cinstit al deaproapelui nostru, unii în chip și fel despoiam pe cei sĕraci, toți care mai de care ne silim a umbla pe urmele vicleniei.

Cavalerii Romanilor și ai Iudeilor suntem noi, prea iubiților Creștini, cari spre toate ne silim numai de grija mântuirii noastre ne-am lăpĕdat. Biserica noastră ne strigă cu glas înalt de „*toată grija cea lumească să ne lăpăpăm ca pe împĕratul să-'L primim.*“ Zachei cel mai stricat, la bună vreme să re'ntoarse, ear noi nici măcar nu gândim. Zachei mic de stat dar mare de suflet cu dor aprins se suie în copac, ear noi cei mari de stat, adecă mărindu-ne cu numele că suntem Creștini, ear mici — cu sufletul, nici că gândim a ne înălța cel puțin cugetul nostru sus la ceri, nu, deși aproape e Domnul, întru Ierichonul nostru, în curĕnd se va arĕta, ear noi nici nu gândim de mântuirea noastră. Astăzi întoarcerea și mântuirea lui Zachei, în Dumineca viitoare pilda fiului retăcit re'ntors și reprimit de tatăl sĕu, atâtea îndemnuri și pilde adevĕrate pentru schimbarea vieții noastre! Unii prin lăpădarea de bogății, alții de plăcerile lumești; cel clevetitor a nu mai vorbi pe nime de rău, înșelătorul a fi cu dreptatate, cei sfăditori căroră în locul păcii numai cearta le place, toți să ne înălțăm inimile și

cugetele noastre, ca și pe noi să ne cheme Domnul la mântuire, preeum odinioară Vameșul cel mare chemat și mântuit a fost. „*Aurului fals* — zice Euripide învățatul Grecilor, — i-a pus D-zeu semne, ca oamenii să-'l cunoască, ear omului nu i-a dat nici un semn pe trup, după care să cunoască răul?« Nu fraților, dar' pentru aceea cu ușurință se cunosc oamenii răi după *faptele* lor, cari se resfrâng asupra sufletului. *Virtutea sau vrednicia creștinească*, e semnul cel mai ales al creștinului adevĕrat.

Întru aceea să căutăm fraților a ne întări, care nu e altă ceva decât icoana creștinului adevĕrat. Priviți la Zachei în toată vieța și aveți icoană de virtute creștinească. Eată ce zice un alt învățat: „*Nu este mai mare nenorocire, decât învĕful rău și nedreptatea, nici mai mare norocire decât virtutea.*“

* * *

»Zachee! Grăbește de te pogoară că astăzi în casa ta mi-se cade să fiu« (ib.) strigă Cristos mai marelui vameșilor; chiamă pe Zachei a se pogori din copac, că mântuirea sa îl așteaptă; Darul însuși a venit să lumineze umbra și întunerecul. Cu Iisus vă strig și eu fraților; »Creștine! Grăbește de te pogoară din copacul cel mai înalt al lumii de azi, pogoară-te lumă ticăloasă, voi oameni: »Plini de toată nedreptatea, de curvie, de viclesug, de lăcomie, de rĕutate; plini de pizmă, de ucidere, de sfadă, de înșălecuniune, de năravuri rele, grăitori de rău, uritori de Dumnezeu, ocăritori, sumeți, trufași, aflători de rele, neînțelegători, nestatornici întru așezământuri, fără dragoste, neimpăcați și nemilostivi« (Romani I. 19) pogoriți-vĕ frați frații mei și reluăți chipul de vieță al bărbaților nostri, a creștinilor de odinioară evlavioși, curați plini de virtute creștinească, dela cari am moștenit *legea, biserica și școala* noastră, pe cari noi prin felul nostru de viețuire le pângărim și stricăm, aceste singure cetății ale sufletului. Eată-vĕ pidă de pogorire și re'ntoarcere alui Zachei, grăbește de te pogoară creștine iubite: »Că mai aproape este nouĕ mântuirea acum decât când am crezut«. (Romani XIII. 12) »Creștine! Grăbește de te pogoară!« Amin!

Arad, 1730 Ianuarie 1902.

Ioan Nicorescu,
preot gr.-ort. rom.



Chestiuni tipicale.

În Nr. 6 anul trecut al prețuitei noastre foi »Biserica și Școala« părintele Ioan Nicorescu a deschis două chestiuni, recomandându-le preoțimeii spre sulevare și anume: 1) care aghiasmă are să se săvârșească în ajunul Botezului Domnului și a 2) care glas are să domineze în timpul triodului ?

Deși la discuțiune au luat parte trei chemați și anume Dl. I. Simu, fost profesor de cant la seminar și părintele Ioan dela Criș, apoi părintele Moise Marchiș din Vădaș, cetitorii acestei foi au putut fi lămuriți numai asupra primei chestiuni, întrucât toți au dovedit prin cunoștința specială și praxa bisericească, că în ajunul botezului are să se săvârșească numai aghiasma cea mare, prescrisă anumit numai pentru ajunul Botezului.

A doaua chestiune însă, despre glasul dominant sub decursul triodului, a rămas tot deschisă, întru-cât domnii anumiți nu au convenit în convingeri, prin urmare chestiunea încă nu e sulevată.

Ca unul, care încă am constatat în decursul timpului anomalii la aplicarea tipicului, mai ales în privința glasului domnitor din timpul triodului, am fost în nedumerire, după ce am stat în față cu două instrucțiuni contradictorii și anumit: calendarul și evangelistarul prescriu punerea glasului de rînd; ear tipicul lui Loga prescrie, că din Dumineca vameșului se pune glas 8, sfetilna 11.

Nainte de a spune și eu un cuvînt la chestiunile de sus, relevez faptul, că părintele Nicorescu are meritul, că a dat privilegii la clarificarea unor dispozițiuni tipicale, în public, fără de care mulți rămân în rătăcire.

Premiit totodată, cumcă întrebări dubioase în materie bisericească s'au sulevat totdeauna prin persoane cu autoritate nediscutabilă respective prin consilii cari au purtat timbrul infalibilității.

Când este vorba însă, ca noi să discutăm în chestiuni tipicale, nu facem alta, decât ne formăm opiniuni proprii răsimate pe așezămintele sfinților părinți, cari singure au să ne călăuzască în practica bisericească.

În materia de sus convingerea mea este: 1) Precum am afirmat, chestiunea despre sfințirea apei în ajunul Botezului s'a sulevat prin Dl Simu, părintele Ioan și părintele Moise așa: că în acea zi numai sfințirea apei celei mari se săvârșește (Vezi »Biserica și Școala 1901. Nrii 19, 26, 26, 28, 37, 42 și 51.) Tot așa susține și parochul bătrîn în epistola sa din Nr. 12 an. tr. 1901.

Nime nici nu poate raționa altfel, fiind tipic pentru aceea foarte clar — adaug eu.

2) Încât privește glasul dominant al triodului, am văzut divergența părerilor.

Domnul Simu răspunde cu tipicul Mitropolitului Bucovinei Morar-Andeevici, care consună cu tipicul dela finea evanghelierului, că anume: »Rîndul glasurilor începe din Dumineca Tomei, și urmează neîntrerupt înainte până la Dumineca Stălpărilor« (Nr. 19—1901).

Tot în acest senz răspunde și părintele Moise, basându-se pe însemnarea din evangelistă, unde se prescrie destul de lămurit, că la intrarea triodului în biserică, dominează glasul de rînd. (Vezi Nr. 26 al »Bisericeii și Școala 1901). Astfel consimte apoi și parochul bătrîn în epistola din Nr. 12—1901.

Contrar acestor păreri este însă părintele Ioan dela Criș, care susține, că glasul cu care se începe triodul este glas 8, căci zice: »Răspunsul și aci caută să se dea nu de oameni, ci de însași cartea rituală, triodul, și acesta indică clar că glasul este al 8-lea«. Apoi continuativ: apărând pe fericitul Loga, care pusese de asemenea începerea triodului cu glas 8, contestă dreptul tipicului dela finea evanghelierului și al fericitului Mitropolit Morar-Andreevici, de a contrazice triodului, cel-ce... e mai vechiu ca sus zisele tipicuri.

Declar de la început, că nu vreau pe astfel de chestii să dau motiv de polemice, dar' ca să-mi pot spune și eu cuvîntul, oportun este să relevez faptul istoric, în care se cuprinde veritatea.

Cert e, că unele părți ale triodului și anumit primele ode compuse de Cosma pentru Dumineca Stălpărilor și săptămîna patimilor, datează din un timp mai vechiu ca tipicul sistematizat din timpul mai nou. Este incontestabil însă, că tipic a existat nainte de compunerea triodului, în formă primitivă, și anumit din secolul al V-lea, compus de cuviosul Sava, care și l-a însușit prin tradițiune orală, ce se reduce până în secolul al III-lea. În secolul al VII-lea acest tipic primitiv s'a pierdut, dar' s'a renoit prin Sofronie patriarhul Ierusalimului. În secolul al VIII-lea apoi marii scriitori de imnuri bisericești Ioan Damaschin și Teodor Studitul au complectat tipicul, ear' mai târziu s'au mai făcut unele adausuri de Marcu Ieromonahul.

Triodul datează din secolul al VIII-lea și autorii lui au fost Cosma și Damian, ear' mai târziu l-au completat Teodor Studitul și Iosif fratele lui. Aceasta este epoca innologiei bisericești, pentru-că aproape toate imnele cântărilor bise.

ricești, precum în: triod, octoich, pentecostar mi-neie ș. a. sunt compuse în acest timp.

Era natural însă, că în măsura progresului dovedit în această epocă, întru complectarea că-r-ților rituale, a trebuit să se amplifice și tipicul și încă de aceiași autori.

Dar' admitând, că triodul este mai vechi decât tipicul, aceasta însă nu învoalvă în sine faptul — nedovedit — că după-ce odată s'a sta-bilit ordinea sărbătorilor și s'au prescris pentru fie-care Duminecă pericoapele evangheliei și ale apostolului, precum și după-ce s'au sistemisat imnurile bisericești: acestea toate să se fi con-format glasului din triod, mai considerând mo-mentuoasa împregiurare, că acestea au trebuit aduse în armonie cu calculul cel greu pentru timpul sărbării paștilor. Și mai clar spunând, împregiurarea că triodul ar fi mai vechi, nici nu poate altcum servi drept dovadă, că glasul tri-odului are să fie stăpânitor, din simplul motiv: cum-că, nicăiri nu se află dispozițiune în triod, că la intrarea lui în biserică se începe cu glas 8.

Din contră: precum a arătat și părintele Marchiș, la Dumineca Vameșului și a Fariseului, la tipicul fericirilor se prescrie apriat: »prochi-menul glasului ce se va întempla;« eară: În Dumineca brânzii sara la Doamne strigat-am se dispune: »Și cântăm stihiri 4. ale pocăinții din Octoich, al glasului de rënd, care sunt scrise: 2 seara la stihovna vecerniei și 2 la stihovna utreniei,« apoi continuă: »Așisderea facem și în celelalte Dumineci, dintru această Duminecă până

la a V-a a sf. post: Doamne strigat-am *cântăm pe glasul cel de rënd al octoichului.*« — Este evident deci, că însuși triodul, ca »patriarch« poreclit, recunoaște de stăpânitor glasul cel de rënd al săptămânei.

Odată constătat, că și triodul recunoaște de stăpân glasul săptămânei, până nu s'ar dovedí, că pe ce basă a prescris fericitul Loga, că triodul se începe cu glas 8 — ce pentru mulți a de-venit us — împărtășesc opinia d-lui Simu, că a făcut'o pe basa logicei proprii.

Prin acestea apoi tipicul dela finea evange-lierului devine rehabilitat pentru palma ce a pri-mit; nu altcum și tipicul fericitului Mitropolit al Bucovinei, care negreșit își basează ordul glasu-rilor pe tipicul dela finea evanghelierului.

Necunoscând eu tipicele vechi amintite, la cari și părintele Ioan face provocare — dar de altcum le combate în scopul de-a proba că trio-dul domnește cu glasul său — eu susțin că: tipicul evanghelierului este busola conducătoare la liman, în această materie tipicală.

În autenticitatea acestui tipic nu se poate nimeni îndoi, fiind construit de părinți vechi bise-ricesti precum: Emanuil Elizorie și îndreptat de fericitul patriarch al Ierusalimului Kir Krisant. Acest tipic s'a păstrat, precum se vede, până în zilele noastre nealterat, ear cei-ce deviază din calea lui, comit abus.

Bărăteaz, în 1629 Ianuarie 1902.

Nicolae Crișmariu,
paroch.



Esemplul din punct de vedere pedagogic.

Despre valoarea exemplului zice Plato: »Edu-cația bună nu constă întru aceea, ca să facem atent sau să dojenim pe elev, ci să facem în-sine ceea-ce pretindem dela altul«. Copilul dela firea sa imitează ceea-ce vede, și în aceea ce face, își vede puterile și slăbiciunile sale. Nu mai încape nici o îndoială, că exemplul joacă cel mai mare rol în educațiune. Dacă voim, ca pruncii să aibă creștere bună și corăspunzătoare pretensiunilor sociale, trebuie necondiționat să-i întimpinăm totdeauna cu exemple bune. Influența exemplului este așa de mare, încât dela aceasta deprinde în cea mai mare parte desvoltarea și în-tărirea vieței intelectuale, morale și fizice a co-pilului. Prin exemplu se poate realiza și lumina tot ce este abstract în mintea copilului.

Putem zice, că exemplul bun este mâna dreaptă a educațiunii, și dacă voim să ne ajun-gem prin el scopul dorit, trebuie și e neîncun-jurabil să ne folosim înaintea copiilor cu exem-ple bune și corecte, acomodate priceperii lor, ca aceștia să ne înțeleagă pe deplin și să ne afle demni de imitat.

Esemele ce le aducem înaintea copiilor, trebuie să fie bine alese și corăspunzătoare și din punctul de vedere al intuițiunii, ear' la cas când intuițiunea nu se poate face prin exemple corecte, acolo ne folosim de asemănări bune, scoase din cercul de cunoștință al pruncilor și explicate în o limbă ușor de priceput.

Pentru întărirea caracterului copilului, exem-plele joacă un rol mare în educațiune, pentru aceea noi trebuie să ne folosim la instrucțiune de exemple bune, culese din istorie și vieța practică.

Esemplul cel mai influent asupra co-piilor este persoana, purtarea și caracterul pă-rinților și a învățătorului, căci »ceea-ce nu po-sezi însu-ți, numai cu mare greutate poți pre-tinde dela altul.« Copilul crescut la casa părin-tească între împrejurări nefavorabile, nu are oca-siune să vadă lucruri bune și fapte de imitat, ear' după-ce vine la școală, 'i-se dă ocașiune a-și desvolta priceperea, vënd purtarea cea bună și corectă a învățătorului său. El va asculta și urma pe învățător, de aceea acesta încă tre-bue să-i arate încredere și bunavoință. Învē-

tătorul și respective noi, nu numai în oficiu, ci și în viața noastră privată trebuie să avem purtare esemplară, căci noi pentru tinerime și pentru popor trebuie să fim persoana cea mai avută de cunoștințe morale.

Tineri care întimpină la tot pasul exemple rele, devin oameni stricați și nesuferibili în societate. De multe-ori copii din familii stricate, sunt și ei inzestrați cu caracter rău, plini de răutate și sălbăticiime, și în atari casuri învățătorul, fără exemple bune, numai cu greu va putea influența.

Să ne nisuim deci a da tinerimei încredințate nouă exemple bune!

Iulian Pașubă,
inv. în Miersig Bihor.



CRONICA.

P. S. Sa Dl Episcop Iosif Goldiș va pleca Luni la Rontău, unde va sta 2—3 săptămâni. În absența P. S. Sale dela reședință, afacerile curente presidiale din Consistor vor fi rezolvate de P. C. Sa Dl Augustin Hamsea archimandrit.

* **Pentru școala română gr.-or. din Timișoara-Fabric** d-na v. d. *Paulina Rădulescu* din Lugoj a depus suma de 400 coroane. Dumnezeu să-i răsplătească acest prețios dar făcut bisericii și neamului seu.

* **Hymen.** Dl. Nicolae Cimian teol. abs. și-șerbă cununia sa cu Dșoara Livia Barzu Duminecă în 13/26 Ianuarie la 3. p. m. în biserica gr. or. rom. din Bacamezeu (p. u. Bukis). Felicitările noastre!

* **Fundațiuni.** Dimitrie Munteanu, subjude în pensiuine, răposat în Domnul, a lăsat 20 mii coroane bisericii din Brad (lângă Sibiiu), 4 mii coroane școalei române de-acolo, ear 12 mii fond de stipendiu pentru meseriașii români; vor fi preferiți cei din Munții-Apușeni, unde s'a născut răposatul.

Lăudată-i va fi memoria acestui inimos binefăcător al bisericii și neamului său.

* **„Amvonul bisericii gr.-ort. române.”** Sub acest titlu harnicul preot *Ioan Nicorescu*, va da la lumină în curînd două volume de predici, și anume: Vol. I. conținînd predici pentru toate Duminecile de peste an și vol. II. pentru toate sîrbătorile și prasnicele.

Concurs.

Neprezentându-se nici un recurent la al doilea concurs, — pe basa decisului Ven. Consistor diecesan din 13/26 Decemvre Nr. 7946 ex. 1901, se publică prin această și a treia oară concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea parohiei din **Toracul-mare**, devenită vacantă prin răposarea parohului Iosif Secoșanu.

Venitele acestei parohii, constătătoare din una sesiune pămînt arător, birul și stolele usuete, computeate fiind de Prea Ven. Consistor la 1600 cor. venit anual, după detragerea tuturor dărilor, pe cari are a le suportă alegîndul paroh, dela recurenți se recere cvalificațiune pentru parohii de clasa I.

Recursele ajustate după cerințele Regulamentului și adresate comitetului parochial, sunt a-se înainta în terminalul de sus la P. On. oficiu protopresbiteral gr. or. rom. în Nagy-Komlós, comitatul Törontal.

Reflectanții vor ave să se presinte în vre-o Duminecă ori sîrbătoare în S-ta biserică, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parochial ținută în Toracul-mare la 12/25 Ianuarie 1902.

Paul Tempea,

Petru Acr. mutz,

pres. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopresb. as. cons.

—□—

Pentru îndeplinirea parohiei II-a din Bârsa, de venită vacantă prin răposarea preotului Zacharie Halic, se eserie concurs, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Venitele acestei parohii sunt: usufructul unei sesii pămînt estravilan, birul și stolele indatinate dela circa 140 numere de case și ca întregire dela stat pentru preot fără 8 cl. gimn. s'a stabilit 215 cor. 22 fil. (415 cor. 22 fil.) din care sumă 100 cor. sunt socotite pentru cvartir.

Recursele ajustate conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parochial, vor fi a se subșterne oficiului protopresbiteral din Buteni (Buttyin Aradmegye) în terminalul sus indicat, ear recurenții vor avea a se presenta în care-va Duminecă sau sîrbătoare în s. biserică din Bârsa, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Bârsa, la 13/26 Ianuarie 1902.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA m. p. ppresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroh din **Rădmănești**, tractul Belințului, se eserie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala” din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1) O sesiune parochială de 32 jugere pămînt, parte arător, parte fînaț; 2) Grădină parochială de 1200 stângeni □ cu fântână; 3) Stolele obicinuite; 4) Bir preoțesc de bucate, sau 80 fileri de număr și 5) Întregirea dela stat, care pentru preot cu cvalificație sub 8 clase gimnasiale este 438 coroane 42 fileri.

Se observă că fiitorul preot, până la finea lunei Septemvre 1902, are să împartă dotația sa cu veduva preoteasă Eva Popovicu de aci.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursurile lor comitetului parochial gr. or. rom. din Rădmănești, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Belinț (Temesmegye), în terminalul indicat, instruite amăsurat legilor în vigoare, avînd a se presenta, tot în acest termen, în sf. biserică din Rădmănești, spre a-și arăta desteritatea în oficiul dzeesc, respective în cântări și tipic în oratoria bisericească.

Rădmănești, în 16 Decemvre 1901.

Comitetul parochial.

În înțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, m. p. protopresbiter gr. or. rom.